

žádným způsobem záviset, ačkoli záviset může, na našem skrytém myšlení vně mezi této sady. Vcelku vybereme ty prvky sady, pokud vůbec nějaké vybereme, o nichž lze uvažovat jako o obsahujících nebo podporujících zbývajících prvky, nebo o nichž lze uvažovat jako o centru této sady. Neměníme tato kritéria, nýbrž jen rozšiřujeme jejich použití, uvažujeme-li o místu sady samé, nebo věci v ní, ve vztahu k jiným věcem nebo sadám věcí. Je tudíž snadné vidět, jak můžeme konstruovat antinomie, vybereme-li si proměnami referenční rámec, v němž klademe o jedné věci otázku: Je na témž místě? Můj klobouk je na stejném místě, jako byl, neboť je stále na zadním sedadle auta. Je však na jiném místě, neboť auto jelo z Londýna do Manchesteru. Tyto antinomie by nás však neměly mást. Rozhodně neodporují principu, že používáme schéma jednoho unifikovaného prostoročasového systému pro věci, o nichž mluvíme. Ukazují pouze, jak v různých kontextech diskuse můžeme zužovat nebo rozšiřovat rozsah našeho hovoru. Panství tohoto principu nad naší rozpravou o jednotlivinách není nikdy uvolněno; není však natolik pevné, aby zabráňovalo posunům v referenčních rámcích našeho prostoročasového mluvení.

ZÁKLADNÍ JEDNOTLIVINY*

P. F. Strawson

[6] Můžeme si vzájemně vyjasnit, o které či jaké jednotlivině je náš rozhovor, neboť můžeme zprávy a příběhy každého z účastníků tohoto rozhovoru poskládat do jediného obrazu světa; a rámcem tohoto obrazu je jednotný prostoročasový rámec s jednou časovou a třemi prostorovými rozměry. Identifikace jednotlivin spočívá nakonec tudíž v obecnosti na možnosti lokalizovat určitou věc, o níž mluvíme, v jediném unifikovaném prostoročasovém systému. Pod slovem „nakonec“ se skrývá mnoho kvalifikací. Můžeme se například přit o tomtéž člověku, ačkoli se v údajích o něm neshodujeme. Můžeme mluvit o téže věci, ačkoli se neshodujeme v její poloze v prostoru v různých časech. Takové neshody jsou však možné jen v kontextu širšího, byť volnějšího, souhlasu o vztazích těchto jsoucen k jiným, o nichž se už nepřeme.

Otázka, kterou nyní chci položit, je otázka už předem naznačená. Je-li dána obecná povaha pojmového schématu, které jsem popsal, existuje nějaká významná třída nebo kategorie jednotlivin, které musejí být základní z hlediska identifikace jednotlivin? Tato otázka se rozpadá na dvě. Za prvé, existuje třída nebo kategorie jednotlivin takových, že by nebylo možné uskutečnit všechny identifikující reference, které děláme pro jednotliviny jiných tříd,

* *Basic particulars*, 3. (závěrečný) paragraf 1. kapitoly (*Bodies*), Strawsonovy knihy *Individuals, An Essay in Descriptive Metaphysics*, (1959), Routledge, London 1993.

ledaže bychom uskutečňovali reference k jednotlivinám této třídy, zatímco by bylo možné činit všechny ty identifikující reference, které děláme k jednotlivinám této třídy, aniž bychom činili identifikující reference k jednotlivinám jiných tříd? Za druhé, můžeme obhajovat kladnou odpověď na tuto otázku na základě obecné povahy pojmového schématu, které jsem popsal?

Zdá se, že takový argument můžeme sestavit z premisy, že identifikace nakonec spočívá v umístění v jednotném čtyřrozměrném prostoročasovém rámci, a závěru, že jistá třída jednotlivin je základní v tom smyslu, který jsem vysvětlil. Tento rámec totiž není ničím vnějším vůči předmětům v té skutečnosti, o níž mluvíme. Ptáme-li se, co tvoří tento rámec, musíme se podívat na samy tyto předměty, nebo na některé z nich. Avšak ne každá kategorie jednotlivých předmětů, které rozpoznáváme, je schopna takový rámec vytvořit. Jediné objekty, které jej mohou vytvořit, jsou ty, které mu mohou propůjčit jeho vlastní fundamentální charakteristiky. To znamená, že to musí být třírozměrné předměty s jistým časovým trváním. Musí být rovněž dostupné takovým prostředkům pozorování, jaké máme; a protože tyto prostředky jsou striktně omezené co do své mohutnosti, musí mít kolektivně dostatek rozmanitosti, stability a trvanlivosti, aby umožnily a přirozeným učinily právě to pojetí jediného jednotného rámce, který máme. Z těchto kategorií předmětů, které rozpoznáváme, splňují tyto požadavky jen ty, které jsou hmotnými tělesy, nebo mají hmotnou tělesnost – v širokém smyslu tohoto výrazu. Hmotná tělesa tvoří tento rámec. Je-li tudíž dán nějaký obecný rys toho pojmového schématu, které máme, a je-li dána povaha dostupných hlavních kategorií, pak základními jednotlivinami musí být věci, které jsou hmotnými tělesy, nebo mají hmotnou tělesnost.

O kvalifikujícím obratu „je-li dána povaha dostupných hlavních kategorií“ toho řeknu více později. Jeden bod

však zmíním hned. Za nutnou podmínku toho, aby něco bylo hmotným tělesem, můžeme pokládat, aby toto něco mělo tendenci klást určitý citelný odpor hmatu; nebo snad obecněji, aby mělo některé kvality oblasti hmatu. Pokud tak učiníme, pak je to mnohem silnější požadavek než to, co Descartes zamýšlel „rozprostraněností“ nebo Locke „solidností“; tzn., že je to požadavek mnohem silnější než požadavek třírozměrného zaujímání prostoru. Tento poslední požadavek, který je tím, k čemu se nás zdá tento argument přivádět, by totiž mohl být splněn empiricky, zdá se, čistě vizuálními zaujímači prostoru [occupiers-of-space]. (Fakticky je splněn pro slepce čistě hmatovými zaujímači prostoru.) V praxi nelze nalézt mnoho čistě vizuálních zaujímačů prostoru: některé případy, které lze nabídnout, jako duchové, jsou pochybné; jiné, jako paprsky světla nebo objemy barveného plynu, jistě nesplňují požadavky bohatství, trvalosti a stability. Ale pokud se nalézt dají, váháme je nazvat hmotnými tělesy. Takže se zdá, že existuje teoretická možnost, že by požadavky tohoto argumentu mohly být splněny nějakou kategorií jsoucen, která bychom nenazývali hmotnými tělesy; ačkoli tyto požadavky jsou splněny jen tím, co jsme ochotni nazvat hmotnými tělesy. Tato teoretická možnost, pokud existuje, se zdá být jen skromně zajímavá a já se jejího zkoumání zdržím. V každém případě se můžeme spokojit formálním zavedením slabého smyslu „hmotného tělesa“, který by dovoľoval zahrnout i předpokládané čistě vizuální třírozměrné objekty, a pak znovu formulovat závěr argumentu jednoduše následujícím způsobem. Je-li dán jistý obecný rys toho pojmového schématu identifikace jednotlivin, který máme, plyne z toho, že hmotná tělesa musí být základními jednotlivinami.

Tato forma argumentu by mohla být případně zavádějící. Není tomu tak, že na jedné straně máme pojmové schéma, které pro nás představuje jistý problém identifi-

kace jednotlivin, zatímco na druhé straně existují hmotné předměty dostatečně bohaté a silné, aby dovolily takové problémy řešit. Tento problém existuje jen díky tomu, že toto řešení je možné. Tak je tomu ale se všemi transcendentálními argumenty.

[7] Zakládat jakýkoli filosofický postoj na argumentu tak obecném a tak vágním by bylo nežádoucí. Není však ani zapotřebí to dělat. Můžeme zkoumat příměji a podrobněji, zda existuje důvod předpokládat, že identifikace jednotlivin náležejících nějaké kategorii skutečně závisí na identifikci jednotlivin náležejících jiným třídám, a zda existuje nějaká kategorie jednotlivin, která je v tomto ohledu základní.

Poznamenal jsem dříve, že mluvčí a posluchač často identifikují jednu jednotlivinu odkazem k jiné, tj. že identifikující reference k jiné jednotlivině, je-li doplněna, pokud je to nutné, lingvistickým kontextem, často obsahuje zmínění jiné jednotliviny; a že mluvčího úspěšná identifikace první jednotliviny může záviset na jeho úspěšné identifikaci druhé. Nejjasnějším možným případem obecné závislosti identifikovatelnosti jednoho typu jednotliviny na jiném, by byl případ, v němž by bylo nemožné identifikovat nějakou jednotlivinu jednoho typu bez tohoto druhu závislosti na identifikaci nějaké jednotliviny druhého typu. Možná neexistují žádné čisté případy takové přímé závislosti identifikovatelnosti. Existuje však aspoň jeden velmi významný případ, který se tomuto druhu blíží. Existují dva významné obecné typy nebo kategorie jednotlivin, takové, že identifikace členů jedné z nich je téměř tímto způsobem závislá na identifikaci členů druhé. Závislým typem je ta třída, kterou by bylo možno nazvat „privátní jednotliviny“ – zahrnující případně překrývající se skupiny smyslových, mentálních událostí, a v jednom obecně přijímaném smyslu i smyslová data. Ty-

pem, na němž to závisí, je třída osob. (Možná bychom dodali „nebo zvířat“, neboť občas odkazujeme identifikujícím způsobem na určitý konkrétní prožitek zvířat. To je však komplikace, kterou zanedbám.) U jiných kritérií, než kterým se zde zabýváme, bývaly privátní prožitky často nejoblíbenějšími kandidáty na statut „základních“ jednotlivin; u našeho kritéria jsou téměř samozřejmě nepřipustné. Principy individuace takových prožitků se podstatným způsobem zakládají na identitách osob, jejichž historiím náležejí. Ostrá bolest zubů, nebo privátní vjem červené, nemohou být obecně identifikovány v našem společném jazyce, s výjimkou bolesti, kterou tak a tak trpěla identifikovaná osoba nebo jí trpí, vjem, který tak a tak měla nebo má identifikovaná osoba. Identifikující reference k „privátním jednotlivinám“ závisí na identifikující referenci k jednotlivinám zcela jiného typu, totiž k osobám.

Mohlo by se zdát, že proti tomuto názoru existuje zjevná námitka. Jestliže se někdo svíjí na podlaze a říká: „Ta bolest je strašná“, nečiní identifikující referenci k privátní jednotlivině, totiž ke svému pocitu bolesti, aniž by zmínil tu osobu (nebo k ní odkázal), která trpí bolestí, totiž k sobě? Jistě, nemusí existovat žádný lingvistický kontext zahrnující referenci k jiné jednotlivině, již mluvčí potřebuje doplnit tuto referenci, aby identifikoval uvažovanou jednotlivinu. Identifikuje ji přímo jako tu bolest, kterou trpí mluvčí. Podobně může lékař vyšetřovat pacienta pohmatem a pak se zeptat: „Jak ostrá to byla bolest?“, a pacient úspěšně identifikuje tu bolest, na niž lékař odkazuje, jako na tu, již posluchač právě trpěl nebo trpí. V těchto případech však o demonstrativních frázích lze docela dobře říci, že skutečně mají tu funkci, o níž se někdy chybně říká, že je vždy jejich. Tj. skutečně obsahují implicitní referenci ke konkrétní osobě; skutečně jsou druhem těsnopisu pro „bolest, kterou trpím“

v prvním příkladu, nebo „bolest, kterou jste právě trpěl“ v druhém. Když se někdo zeptá, proč podobná věc není pravdivá o identifikující demonstrativní frázi odkazující k *veřejnému* objektu, tj. např. proč „Tento strom“ není zkratkou za „Ten strom, který můžete vidět (mohu vidět) tamhle“, je odpověď následující. Demonstrativní identifikující fráze „Tento strom“, použitá o konkrétním stromu, může být řečena kýmkoli komukoli za vhodných okolností beze změny identifikační síly. Žádná implicitní reference k určité *osobě* není pro její identifikační sílu podstatná; podstatné je jen to, že okolnosti a kontext jsou takové, že tato reference je jasně ke konkrétnímu *stromu*. Implicitní reference ke konkrétní osobě je však podstatná pro identifikační sílu demonstrativní fráze odkazující na *privátní* prožitky. To tvoří dostatečný důvod pro rozlišení obou typů případů způsobem, který jsem naznačil, a tudíž pro zastávání názoru, že zdánlivá výjimka není výjimkou reálnou.

Jiný způsob řízení téhož, který může později mít jisté výhody, je následující. Můžeme připustit, že implicitní reference k mluvčímu a posluchači je obsažena v *každé* demonstrativní identifikující referenci, učiněné v přítomnosti toho objektu, k němuž odkazuje, a pak říci, že se tato implicitní reference k osobám, tím, jak je absolutně obecná v takových situacích, má přijímat s opatrností, neboť je to prostě důsledek faktu, že dotčenými osobami jsou právě mluvčí a posluchač. Implicitní reference k osobě v tom případě, jímž se zabýváme – případě *privátního* prožitku – není prostě důsledkem tohoto faktu, nýbrž také faktu, že on je ta osoba, k jejímuž *privátnímu* prožitku odkazujeme. Že tomu tak je, lze jasně vidět na případu, v němž A říká B ohledně zjevných bolestí osoby C, která je přítomna: „Ta bolest musí být akutní“. Implicitní reference k C je zde zcela nezávislá na tom, zda má roli mluvčího či posluchače; nemá totiž žádnou z těchto rolí.

Proč jsem tedy kvalifikoval své počáteční tvrzení o relaci závislosti identifikovatelnosti mezi „privátními“ jednotlivinami a osobami? Kvalifikoval jsem je z následujícího důvodu. Bylo by možné, aby nějaký prožitek byl identifikován jako jediný prožitek jistého druhu, podstoupený na jistém identifikovaném místě a v jistém čase; bylo by možné, aby někomu bylo autoritativně řečeno, že takový popis má použití, a tudíž identifikovat ten prožitek, když se na něj odkazovalo, bez jakéhokoli nezávislého poznání identity toho, kdo ten prožitek měl. To pak by byl případ, v němž by neplatila nejpřímější relace závislosti identifikovatelnosti mezi prožitky a osobami. Kvalifikace, která činí takovou možnost nutnou, však není ani příliš významná, ani dalekosáhlá. Mohlo by totiž být známo, že takový identifikující popis má použití jen za určitých podmínek. K tomu, aby se tomuto popisu prožitku dostalo rozšíření, by bylo nutné, aby ten či onen, kdo ho rozšiřoval, byl také schopen podat nezávislou identifikaci toho, kdo tento prožitek měl. Takže i kdyby při nějaké konkrétní příležitosti reference nemusela být identifikace *privátního* prožitku přímo závislá na identifikaci té osoby, jejíž prožitek to byl, musí přesto být takto závislá nepřímou.

S touto kvalifikací, která je v praxi málo významná, můžeme říci, že *privátní* jednotliviny vykazují nejpřímější druh závislosti identifikovatelnosti na jednotlivinách jiného typu. V krajním protikladu ke třídě *privátních* prožitků se nachází jiná, sice méně dokonale definovaná, třída jednotlivin, které stejně zjevně podléhají závislosti identifikovatelnosti. Je to třída jednotlivin, které by bylo možno nazvat „teoretickými konstrukty“. Jednu sadu příkladů by mohly poskytnout některé části fyziky. V žádném smyslu to nejsou *privátní* objekty, jsou to však objekty nepozorovatelné. Musíme pokládat za v principu možné činit identifikující reference k takovým jednotlivinám, ne-li individuálně, pak aspoň ve skupinách či souborech; jinak

přijdou o svůj statut přijatých jednotlivin. Možná takové odkazy neděláme fakticky často. Tyto položky hrají svou vlastní roli v naší intelektuální ekonomii, jejíž popis není mou záležitostí. Je však dosti jasné, že dokud činíme identifikující reference k jednotlivinám tohoto druhu, musíme je nakonec identifikovat, nebo identifikovat jejich skupiny, identifikující referencí k těm větším pozorovatelným tělům, za jejichž nepozorovatelné složky je, podobně jako Locke, pokládáme.

Částice fyziky jsou jedním druhem příkladu jednotlivin této třídy. Zmínil jsem je jako první, protože podobně privátním prožitkům vykazují nejprímější druh závislosti identifikovatelnosti. Existují mnohé jiné, které nepotřebují vykazovat nic víc než obecnou závislost identifikovatelnosti. Hovořím o této třídě jako špatně definované a je jasné, že není až dosud definována lépe než krajně vágní pojem pozorovatelnosti. Mluvíme o konkrétní politické situaci nebo ekonomickém útlumu. Můžeme dokonce mluvit o *pozorování* takových jevů. Bylo by však jasně marné doufat, že mezi takovými položkami nalezneme základní jednotliviny. Vlastnictví pojmů, pod něž takové jednotliviny spadají, příliš evidentně předpokládá vlastnictví jiných pojmů, pod něž spadají jednotliviny zcela odlišných a méně spleťtých typů. Nemohli bychom např. mít pojem stávky nebo „lockout“ [odmítnutí zaměstnavatele vpustit do továrny stávkující dělníky], pokud bychom neměli takové pojmy, jako pojmy lidí, nástrojů a továren. Z toho okamžitě vyplývá obecná závislost identifikovatelnosti jednotlivin spleťtějšího typu na jednotlivinách méně spleťtého typu. Nemohli bychom totiž hovořit o jednotlivinách spleťtějšího typu, a tudíž je ani identifikovat, pokud bychom nemohli mluvit o jednotlivinách – a tedy je i identifikovat – méně spleťtého typu. To neznamena, že při libovolné příležitosti musíme zprostředkovat identifikující referenci k jednotlivině spleťtějšího typu identifi-

kující referencí k jednotlivině méně spleťtého typu. Klidně bychom mohli odkazovat přímo, např. k „současnému ekonomickému útlumu“.

Jestliže pak existují nějaké základní jednotliviny v tom smyslu, který jsem ukázal, pak se zdá, že ten smysl, v němž musí být pozorovatelné, není pouze tento: že by mělo být správné hovořit o jejich pozorování. Spíše se zdá, že to musí být veřejné objekty vnímání, konkrétní objekty takových druhů, že různí lidé mohou zcela doslovně vidět, nebo slyšet, nebo hmatat, nebo chutnat, nebo čichat tyto objekty těchto druhů. Zdá se, že to musí být objekty náležející takovým druhům, že objekty těchto druhů mohou být přímo lokalizovány jak posluchačem, tak mluvčím za jistých konkrétních příležitostí rozpravy. Nicméně budu vykládat meze třídy veřejně pozorovatelných [objektů] dosti volně. Čím volněji jsou tyto meze vyloženy, tím menší je má závislost na argumentu z předpokladů o pojmech. Je žádoucí redukovat závislost na tomto argumentu jak je to jen možné. Jeho použití by bylo záležitostí detailů a sporů a jeho vysvětlující síla je malá. K dalšímu přesnějšímu prozkoumání tohoto argumentu se vrátíme později.

Nyní je jasné, že každá položka, která může být přímo lokalizována, může být v té míře identifikována bez prostředkující reference k vůbec nějaké jiné jednotlivině, a tudíž bez reference k jakékoli jednotlivině jiného typu nebo kategorie, než je její vlastní. Z toho však ovšem neplyne, že ta kategorie, do níž taková položka náleží, je kategorií základních jednotlivin. Rozsah aktuálních jednotlivin, přímo lokalizovatelných při jakékoli konkrétní příležitosti rozpravy, je přísně omezen; a docela dobře tomu může být tak, že identifikovatelnost při konkrétní příležitosti některých položek, které se nacházejí mimo tento rozsah, závisí na identifikovatelnosti jiných položek odlišných typů nebo kategorií, než je typ nebo kategorie těchto položek. Skutečnost, že nějaká položka spadá pod obecnou třídu veřejně

vnímatelných [objektů], nevylučuje tudíž její nálezení do nějaké kategorie, která podléhá závislosti identifikovatelnosti na nějaké jiné kategorii, také spadající pod obecnou třídu veřejně vnímatelných [objektů].

Ale jak rozdělíme veřejně vnímatelné nebo veřejně pozorovatelné jednotliviny do typů nebo kategorií? Je jasné, že existuje mnoho způsobů, jak to udělat, uzpůsobených různým filosofickým účelům. Spokojím se s nejhrubším dělením. Budu např. hovořit o *událostech* a *procesech*, *stavech* a *podmínkách* na jedné straně, a o *hmotných tělesech*, nebo věcech majících hmotnou tělesnost, na druhé. Budu tyto termíny používat volně: například pole nebo řeka se budou počítat ke hmotným tělesům, nebo věcem, majícím hmotnou tělesnost. Obecně nebudu trvat na tom, že má rozlišení jsou velmi jasná, nebo že jsou přesná a vyčerpávající. Nicméně mohou sloužit mému účelu. Jiné rozlišení, které nyní stojí za zmínku a na něž se budu později odvolávat, je rozlišení např. mezi událostmi a procesy, které tak, jak jsou námi pojmenované a pojímané, jsou nutně o hmotných tělesech, nebo jsou prováděny či trpěny hmotnými tělesy nebo věcmi majícími hmotnou tělesnost, a událostmi nebo procesy, které tohoto druhu nejsou. Tak smrt je nutně smrtí nějakého stvoření. Avšak ze záblesku nebo rány nelze nutně usuzovat, že něco zablesklo nebo udeřilo. „Budiž světlo“ neznamena „Nechť něco září“.

Viděli jsme už, že za jistých okolností je docela dobře možné identifikovat např. události nebo procesy bez závislosti na identifikaci jednotlivin jiných typů. Veřejné události a procesy mohou totiž být přímo lokalizovatelné. Takový výraz jako „Toto zablesknutí“, pronesené hned po zablesknutí, „Tento strašný hluk“, pronesené, když hluk pokračuje, dovolují posluchači přímo lokalizovat zmíněnou jednotlivinu. Neobsahují žádný odkaz na vůbec žádnou jednotlivinu, nanejvýš s výjimkou opominutelných implicitních referencí k posluchači či mluvčímu, o nichž jsme

už hovořili, a tím spíše žádný odkaz na jednotliviny jiných typů. To je bezpečně nikoli jediný případ, v němž lze takovou jednotlivinu identifikovat bez odkazování na jednotliviny jiných typů. Dejme tomu např., že všechny záblesky a rány, který se vyskytly, lze uspořádat do jedné časové řady. Pak by v principu každý člen této řady mohl být identifikován bez odkazu na něco, co by nebylo členem této řady: mohl by být např. identifikován jako ta rána, která bezprostředně následovala za *n*-tým zábleskem od konce. Příležitostně *můžeme* pracovat s představou dílčí posloupnosti, nebo řady, nebo něčeho podobného. Můžeme s tím pracovat např. v případě toho, čemu budu říkat *přímo lokalizovatelná posloupnost*. Tomuto pojmu je třeba rozumět jakožto relativnímu vůči jeho použití v nějakém čase a vůči dvojici mluvčí–posluchač. Tudíž přímo lokalizovatelná posloupnost ran pro nějakou dvojici mluvčí–posluchač v určitém čase by byla řadou ran, které v té době proběhly, nebo právě skončily, a všechny členy této řady by byly slyšitelné oběma členy této dvojice. Dokud se oblasti reference rozumí jakožto ohraničené mezemi této řady, každý člen této řady může být identifikován po způsobu zde ukázaného modelu bez odkazu na jakoukoli jednotlivinu jiného typu, než je její vlastní typ.

Ne všechny blesky a hromy, na něž se lze při příležitosti odkazu odvolávat identifikujícím způsobem, jsou členy přímo lokalizovatelné posloupnosti pro ty, kteří se na ně odvolávají. Neexistuje ani žádný jiný druh lidmi konstruovatelné posloupnosti záblesků a ran s následujícími dvěma vlastnostmi: (1) aspoň jeden člen takové posloupnosti lze vždy identifikovat přímo, tj. bez odvolání se na nějakou jinou jednotlivinu, a (2) každá reference ke každé takové jednotlivině ji může identifikovat výhradně její polohou vůči ostatním členům takové posloupnosti. Možná je to pouze kontingentní omezení lidské situace. Je-li tomu tak, pak je to omezení, které určuje povahu naší identifikující

reference k zábleskům a ranám. Chceme-li v praxi identifikujícím způsobem referovat k nějakému jednotlivému jevu tohoto druhu a nejsme v uměle příznivé pozici, v níž jsme s to tak učinit umístěním tohoto jevu do přímo lokalizovatelné posloupnosti, činíme tak pomocí reference – zpravidla v lingvistickém kontextu implicitní – k nějaké jednotlivině zcela jiného druhu; např. k místu, v němž to bylo slyšet nebo vidět, nebo k jednotlivému hmotnému předmětu, který byl s tímto jevem kauzálně spjat. To znamená, že v praxi existují jiné dimenze identifikace, než jen jednoduchá identifikace časovou polohou v jediné určitelné řadě zhruba homogenních jednotlivin.

Lze to učinit jasnějším, uvážíme-li jeden nebo dva mírně přesvědčivé případy lidmi konstruovatelných řad jednotlivých stavů nebo procesů, takových, že neexistují žádné jednotliviny uvažovaného typu, které nejsou členy této jediné řady, a takových, že jeden člen této řady může být vždy identifikován přímo. Posloupnost nocí a dnů, považovaná jednoduše za střídající se periody dlouhého a obecného světla nebo tmy, je jedním příkladem, a posloupnost roků, pokládána jednoduše za střídání období, jiným. Tomu je třeba rozumět s jistými kvalifikacemi: např. musíme ignorovat matoucí důsledky cestování kolem světa. S těmito výhradami můžeme říci: protože neexistují žádné noci a dny, nebo roční období, která nejsou členy takové jediné řady, lze identifikovat každý jednotlivý člen jako n -tý před přítomným členem, nebo po něm. Není náhodou, že náš kalendářní systém využívá takových výhodných jevů.

Zkoumáme-li základní důvody tohoto rozdílu mezi dvěma typy jevů, částečná, byť je částečná, odpověď je tato: Členy posloupnosti nocí a dnů jsou relativně obecné v tom smyslu, že jsou obecně rozlišitelné pomocí oblastí prostoru, jimiž se zabýváme. (Zde je opět zapotřebí učinit jisté zjevné výhrady.) To však není v žádném případě pravdivé o členech jakékoli hypotetické posloupnosti záblesků a ran,

kterou si můžeme vysnit. Rozbřesk ve Skotsku je rozbřeskem téhož dne v Anglii. Avšak rána, způsobená explozí pneumatiky v Londýně není slyšitelná v Edinburghu.

Odhlédneme-li od takových speciálních a pochybných případů, jako je posloupnost nocí a dnů, pak to, co jsem řekl o prostinkém příkladu se záblesky a ranami platí pro ostatní veřejně pozorovatelné události a procesy, stavy a podmínky. Myslím si, že je to pravda, jakkoli volně si vyložíme pojem lidmi konstruovatelné identifikační řady, jejíž členy mají být jedinými jednotlivinami těchto typů a v níž je aspoň jeden člen vždy identifikovatelný bez odkazu na jakoukoli jinou jednotlivinu. Tak bychom snad mohli připustit řadu bitev jakožto takovou řadu pro dva generály, nyní angažované v nějaké konkrétní válce; řada ústních zkoušek tvoří jinou řadu pro zkoušející. Tak každá konkrétní bitva, každá jednotlivá ústní zkouška v těchto řadách, by mohla být identifikována prostřednictvím své pozice v řadě. Dále musíme v principu umožnit konstrukci komplexních řad, řad heterogenních událostí a procesů, v nichž by identifikující reference nabývaly podob jako „První φ před posledním ψ před předposledním χ “. Je však zjevné, že tato metoda identifikace událostí, procesů nebo stavů, *i když se vyhýbá odkazu na jednotliviny jiných typů, než těchto*, trpí obecně mnoha přísnými praktickými omezeními toho druhu, s nímž jsme se už setkali. S výjimkou takových speciálních případů, jako jsou přímo lokalizovatelné posloupnosti, neexistuje žádný důvod předpokládat, že by taková řada, kterou by jakákoli určitá osoba byla s to využít k identifikačním účelům, byla totožná s jakoukoli podobnou řadou, kterou by jakákoli jiná osoba byla s to využít pro tyto účely. Je zbytečné odvolávat se na takové teoretické pojmy, jako *úplná* řada událostí specifického druhu, např. smrtí. Je totiž jasné, že nikdo, kdo chce odkazovat na nějakou jednotlivou smrt, nemůže znát její polohu v této řadě. Možná je to opět kon-

tingentní záležitost; je to však záležitost, která radikálně podmiňuje povahu identifikující reference.

Mohlo by se zdát, že soustředěním se na to, na co by bylo možno pohlížet jako na kontingentní omezení lidských schopností, jsem zanedbal použití dvou mocných teoretických argumentů proti obecné možnosti identifikace událostí, procesů, stavů a podmínek popsanou metodou, bez reference k jednotlivinám jiných typů. Prvním argumentem je, že tato metoda identifikace událostí atd., neposkytuje žádné prostředky pro rozlišení *současných* podobných událostí v jakékoli dané řadě, neboť ty jsou vždy identifikovány pouze svými pozicemi v časovém pořadí. Na to lze ale odpovědět snadno. Není totiž žádný logický důvod, proč by vztahy využívané v konstrukci takové řady měly být pouze vztahy časového pořadí. Říkáme např. často, že jedna událost byla příčinou jiné, a je jasné, že ze dvou současných událostí téhož specifického druhu bude mít jedna příčinné předchůdce a následky, které druhá mít nebude. A ani fakt, že je reference omezena řekněme na události a procesy, nebrání použití prostorových rozlišení. Podíváme-li se znovu na příznivý případ přímo lokalizovatelné posloupnosti, může být dokonale možné rozlišit mezi současnými podobnými členy takové posloupnosti pomocí jejich prostorových vztahů bez reference k jednotlivinám jiných typů. Představte si např. řadu tahů v šachu, která fakticky tvoří dvě různé hry hrané dvěma různými dvojicemi hráčů, přičemž tahy v každé hře jsou totožné a současné. Nicméně pozorující mluvčí i posluchač mohou odlišit tyto dva sledy tahů, např. jako levý a pravý sled, a tudíž mohou identifikujícím způsobem odkazovat k předposlednímu tahu levého sledu. Tato námitka není tedy rozhodující. Není však bezcenná, neboť slouží k tomu, že se ještě jednou zdůrazňují přísná praktická omezení této metody.

Druhým teoretickým argumentem, o němž by se moh-

lo zdát, že jej opomím, je tento. Je pravda, že významná, možná převažující, proporce těch druhů událostí, procesů, stavů nebo podmínek, pro něž máme jména, je taková, že tyto události nebo procesy jsou nutně činné nebo trpně podstupovány věcmi, které samy nejsou procesy, stavy nebo událostmi; že tyto stavy nebo podmínky jsou nutně stavy nebo podmínkami věcí, které samy nejsou stavy, podmínkami, procesy nebo událostmi. Mohlo by se myslet, že by se z tohoto faktu samého dalo přímo argumentovat, že identifikace většiny událostí, stavů nebo procesů musí postupovat prostřednictvím identifikace těch jednotlivin jiných typů, které náležejí k jejich historii, že např. kdyby nějaká jednotlivá událost byla takového druhu, že všechny události tohoto druhu se nutně stávají věcem jiného typu, pak by identifikace této jednotlivé události nutně zahrnovala identifikaci té jednotlivé věci, jíž se tato událost přihodila. Tudíž na žádnou jednotlivou smrt by nebylo možné odkazovat identifikujícím způsobem bez aspoň implicitní identifikující reference ke stvoření, jehož smrt to byla, neboť každá smrt je nutně smrtí nějakého stvoření. Aby někdo přímo lokalizoval smrt, musel by přímo lokalizovat to stvoření, jehož smrt to je. Tudíž „tato smrt“, použito jako pravdivá demonstrativní identifikující reference, tj. v přítomnosti zmíněné smrti, by znamenala „smrt tohoto stvoření“.

V této podobě je tento argument neuspokojivý. Není totiž prostě pravda, že nemůžeme identifikujícím způsobem odkazovat na nějakou pozorovatelnou událost toho druhu, že z výskytu událostí tohoto druhu vyplývá existence jednotlivin jiného typu, bez závislosti na implicitní identifikující referenci k nějaké určité jednotlivině tohoto typu. Moje identifikující reference k nějakému výkřiku nemusí žádným způsobem záviset co do své identifikační síly na nějaké implicitní identifikující referenci k vykřikujícímu. Původní argument chybí v tom, že se pokouší

odvodit z pojmové závislosti příliš přímo nějaký druh závislosti identifikace jednotlivin.

Tento argument lze však nahradit jiným, se slabším závěrem. Dejme tomu, že všechna β jsou nutně β nějakého α (např., že narození jsou nutně narození živočichů). Ačkoli pak za určité příležitosti mohou identifikovat nějakou jednotlivinu β , aniž bych identifikoval α , přesto by nebylo obecně možné identifikovat β , pokud by nebylo obecně možné identifikovat α . Nemohli bychom totiž mluvit o β tak, jak o nich mluvíme, nebo mít ten pojem β , který máme, ledaže můžeme hovořit o α ; a o α bychom nemohli hovořit, pokud by nebylo v principu možné identifikovat nějaké α . Takže v obecném smyslu vykazují β závislost identifikovatelnosti na α .

Tento vylepšený argument se však zdá dokazovat příliš mnoho. Řekneme-li totiž, že mít ten pojem, který máme o narození, znamená mít ten pojem, který máme o živočichovi na základě toho, že *z toto je narození plyne existuje nějaký živočich, jehož narození to je*, musíme, jak se zdá, také říci, že mít ten pojem, který máme o živočichovi, zahrnuje to, že máme ten pojem, který máme o narození; *z toto je živočich* totiž vyplývá *existuje nějaké narození, které je narozením tohoto živočicha*. Takže rovností uvažování vykazuje tento argument vzájemnou závislost identifikovatelnosti mezi narozeními a živočichy. Tento argument je tedy pro nás zbytečný. Zajímáme se totiž jen o nesymetrické relace závislosti.

Nicméně si myslím, že vylepšený argument lze reformulovat tak, aby se takovému závěru vyhnul. Přes všechno totiž existuje jistá asymetrie ve vztazích mezi pojmem živočicha a pojmem narození. Je pravda, že *z toto je živočich* vyplývá *existuje nějaké narození, které je narozením tohoto*. Avšak toto vyplývání připouští následující parafrázi: *Z toto je živočich* vyplývá *tento se narodil*. Zatímco se zdá být rozumné zastávat názor, že by náš pojem živočicha byl

jiný, kdybychom nemohli toto vyplývání vyjádřit v druhé podobě, zdá se také rozumné popírat, že náš pojem živočicha by byl jiný, kdyby nám pouze chyběly prostředky k vyjádření tohoto vyplývání v jeho první podobě. Jinými slovy: rozumně lze zastávat názor, že k tomu, abychom mohli mluvit o živočichích v tom smyslu, který toto slovo pro nás fakticky má, musíme nalézt v naší rozpravě místo pro pojem *být narozen*; není však žádný důvod vyvozovat z faktu, že mluvíme o živočichích v tom smyslu, který toto slovo pro nás má, že musíme nalézt v naší rozpravě *také* místo pro ideu jistého rozsahu jednotlivin, totiž narození. Zda to i uděláme, je pro to, že máme ten pojem živočicha, který máme, *irrelevantní*. Existuje tedy zde reálná asymetrie. Neexistuje totiž žádná odpovídající parafráze toho, že *z toto je narození* vyplývá *existuje živočich, jehož je to narození*. Můžeme parafrázovat jedno vyplývání tak, že eliminujeme to, čemu by logici mohli říkat kvantifikace přes narození, nemůžeme však parafrázovat druhé vyplývání tak, aby se eliminovala kvantifikace přes živočichy. Jinými slovy, to, že do naší rozpravy připustíme oblast jednotlivin – *narození*, pojímaných tak, jak je pojímáme, vyžaduje, abychom do naší rozpravy připustili oblast jednotlivin – *živočichů*; avšak to, že do naší rozpravy připustíme oblast jednotlivin – *živočichů*, pojímaných tak, jak je pojímáme, nevyžaduje, abychom do naší rozpravy připustili oblast jednotlivin – *narození*.

Myslím si, že v této poslední vylepšené podobě je tento argument platný. Velká třída jednotlivých stavů a podmínek, událostí a procesů, se pojímá za nutné stavy a podmínky jednotlivin jiných typů (nebo jimi podstupovaných), zvláště věcí, které jsou hmotnými tělesy, nebo mají hmotnou tělesnost. Tento argument stanoví obecnou a jednosměrnou závislost identifikovatelnosti první třídy jednotlivin na druhé, jsou-li prostě dány ty pojmy, které máme. Důvodem, proč je žádoucí přisoudit tomuto ar-

gumentu co nejmenší váhu, ačkoli je to argument platný, je to, že má, jak jsem už naznačil, malou nebo žádnou vysvětlovací schopnost. Tento argument nevysvětluje existenci té obecné závislosti identifikovatelnosti, kterou stanovuje. Zůstává otázka, proč by jednotliviny figurující v našem pojmovém schématu měly vykazovat ten vztah, na němž se tento argument zakládá, proč bychom měli pojímat relevantní jednotliviny právě těmito způsoby.

Vraťme se tedy k těm už zmíněným obecným omezením, jimž jsou podrobeny události, procesy, stavy a podmínky jakožto kandidáti na identifikaci bez odkazu k jiným typům věcí. Shrňme, co jsem o těchto omezeních řekl. Minimální podmínky nezávislé identifikovatelnosti nějakého typu jednotlivin zněly, že jejich členy by neměly být ani privátní, ani nepozorovatelné. Mnoho druhů stavů, procesů, událostí nebo podmínek obě tyto podmínky splňuje. Za vhodných okolností může být taková jednotlivina přímo lokalizována a tudíž identifikována bez odkazu k jakékoli jiné jednotlivině. Dokonce i když není přímo lokalizovatelná, může taková jednotlivina být identifikována bez jakékoli reference, explicitní nebo implicitní, k nějaké jednotlivině, která sama není stavem, procesem, událostí nebo podmínkou, podle případu. Avšak případy, v nichž je tato identifikace uvnitř typu možná, jsou přísně omezené. Vyžadují totiž, aby partneři identifikující reference zacházeli s homogenním referenčním rámcem jednoho a téhož typu. A základní omezení stavů, procesů, událostí a podmínek jakožto nezávisle identifikovatelných jednotlivin, je jejich neschopnost poskytovat rámce toho druhu, který je vůbec adekvátní pro naše potřeby reference. A ještě méně mohou samy poskytovat *jediný* obsažný a nepřetržitě použitelný rámec tohoto druhu. Nadměrně tedy rozšiřujeme oblast našich možných identifikujících referencí na stavy, procesy atd. tím, že dovolujeme, aby byly zprostředkovávány referencemi k místům, osobám a hmotným věcem.

V právě zmíněných ohledech se hmotná tělesa jeví být mnohem lepšími kandidáty na statut základních jednotlivin než cokoli, co jsme dosud uvažovali. Poskytují jak doslovně, tak obrazně, jak krátkodobě, tak dlouhodobě, jak široce, tak úzce, naši fyzikální geografii rysy, které nezaznamenáváme v našich mapách. To jest zahrnují dostatečně mnoho poměrně trvanlivých předmětů (např. geografických rysů, staveb atd.), zachovávajících relativně pevné nebo pravidelně se měnící vzájemné prostorové vztahy. Zde „dostatečně“ a „relativně“ se týká naší lidské situace a našich potřeb. Když jsme zkoumali stavy, procesy atd., všimli jsme si, že neexistuje žádná bohatá složitost věcí zabírajících čas, které by byly obecně rozlišitelné a podobně se k sobě vztahovaly prostřednictvím oblastí prostoru, jimiž se zabýváme. Existuje však bohatá složitost věcí, zaujímajících prostor, které jsou relativně trvanlivé a podobně se k sobě vztahují prostřednictvím úseků času, jimiž se zabýváme. Hmotná tělesa v širokém smyslu tohoto slova nám zajišťují jeden jediný společný a spojitě roztáhnutelný rámec reference, na jehož každou složku lze identifikujícím způsobem odkazovat bez odkazu na jakoukoli jednotlivinu jiného typu. To je rámec pro obecnou prostorovou lokalizaci. Podrobná skladba tohoto rámce se mění, ale bez újmy na jednotnosti. Poznání detailů jeho skladby se mění od jedné osoby k druhé, ale bez újmy na jeho identitě. Ne všechna hmotná tělesa, nebo věci mající tělesnou hmotnost, se ovšem pokládají za třeba i přechodné části takového rámce; buďto je příliš mnoho těles v pohybu, nebo to jsou tělesa efemérní, nebo obojí. Nepoužili bychom je pro udávání prostorových směrů, ledaže by byly přímo na tom místě pozorovatelné. To však nebrání jejich identifikaci, pokud je to nutné, za prvé vzájemnou referencí, a za druhé referencí k prvkům, z nichž je rámec složen. Vezmeme-li pro tyto účely za dostatečnou podmínku homogenity typu hmotnou tělesnost, můžeme se

odvážit říci, že všechny věci, které splňují tuto podmínku, se kvalifikují jako základní jednotliviny. Skutečnost, že identifikace má obecně časový i prostorový aspekt, není žádnou námitkou. Hmotná tělesa nebo věci, které mají hmotnou tělesnost, vykazují totiž vztahy mezi sebou, které mají časový aspekt. Jedna věc nahrazuje nebo plodí jinou. Věci procházejí místy.

Není tedy tomu tak, že by hmotná tělesa, v širokém smyslu mého používání tohoto termínu, mohla být identifikována jen za zvláštních okolností bez odkazu k jednotlivinám typů jiných, než je jejich vlastní. Základní podmínka identifikace bez závislosti na cizích typech – tj. utváření obsaženého a dostatečně složitého typově homogenního referenčního rámce – je totiž splněna pro případ hmotných těles. Na druhé straně, jak jsme viděli, jen za speciálních okolností je tomu tak, že identifikace jednotlivin jiných typů se může vyhnout jakékoli závislosti na referenci k věcem, které jsou hmotnými tělesy, nebo které mají hmotnou tělesnost. Hmotná tělesa jsou tudíž základní pro identifikaci jednotlivin.

Tento závěr může být posílen tím, že dáme argumentu jiný směr. Argumentoval jsem, že základní podmínkou identifikující reference bez závislosti na cizích typech je, aby měla společný, obsažený a dostatečně složitý typově homogenní referenční rámec. Tvrdil jsem, že tato podmínka je splněna v případě hmotných těles, nikoli však obecně v jiných případech. Avšak dříve, v první části této kapitoly, jsem tvrdil, že podmínkou vlastnění jediného nepřetržitě použitelného rámce tohoto druhu, je schopnost reidentifikovat aspoň některé prvky tohoto rámce vzdor nespojitostem pozorování: to znamená, že musíme být s to identifikovat některé jednotlivé věci *znovu jako tytéž* s nimiž jsme se setkali při nějaké předcházející příležitosti. Schopnost tak činit evidentně zahrnuje existenci obecného kritéria nebo metod reidentifikace pro různé druhy jedno-

tlivin. Tyto úvahy dohromady naznačují, že pokud jsou hmotná tělesa základní z hlediska referenční identifikace, pak musí být také základní z hlediska reidentifikace. To znamená, že reidentifikační kritéria pro hmotná tělesa by se neměla zakládat na identitách jiných jednotlivin, s výjimkou těch, která sama jsou hmotnými tělesy nebo mají hmotnou tělesnost, zatímco reidentifikační kritéria pro jednotliviny jiných kategorií by se měla zakládat zčásti na identitě hmotných těles. Toto očekávání je bohatě naplněno. Jestliže například vezmeme jakékoli běžné jméno procesu, třeba „obleva“ nebo „bitva“, shledáme nemožným podat podrobné pojetí prostředků pro identifikaci jednotlivého procesu zmíněného typu jako *znovu téhož*, které by neobsahovalo žádné reference k tomu či onomu hmotnému tělesu – buďto k těm, která vytvářejí jeho prostředí nebo okolí, nebo míst jimiž prochází, nebo něco, co je kauzálně s tím spojeno nějakým způsobem, nebo něco, co tento proces obsahuje přímějí, např. těleso nebo tělesa podstupující tento proces, nebo se na něm podílející, nebo některá tělesa nějakým jiným způsobem spjatá s identitou tohoto procesu. Jestliže na druhé straně uvažujeme identitu v čase hmotných těles samých, shledáme, že základní požadavek je ten, který jsme už zmínili, totiž nepřetržitost existence v prostoru. A stanovování toho, zda je tento požadavek splněn, se může zakládat na identifikujících místech; to však samo spočívá na identifikaci těles.

Z obou stanovisek, tedy ze stanoviska rozlišení jednotliviny na niž se odkazuje nedemonstrativně, od jiných téhož obecného druhu, a ze stanoviska identifikace jednotliviny, s níž jsme se setkali nebo ji popsali za jedné příležitosti, s jednotlivinou, s níž jsme setkali nebo ji popsali vzhledem k příležitosti jiné, shledáváme, že hmotná tělesa hrají jedinečnou a základní roli v identifikaci jednotlivin. Tento závěr by neměl být nijak překvapující nebo nečekaný, připomene-li si, že náš obecný rámec

reference k jednotlivinám je jednotný prostoročasový rámec s jednou časovou a třemi prostorovými dimenzemi, a uvědomíme-li si ještě jednou, že z dostupných hlavních kategorií je kategorie hmotných těles jediná, která je kompetentní pro sestavení takového rámce. Jen tato kategorie nabízí trvalé zaujímače prostorů, mající dostatečně stabilní vztahy k uspokojení, a tedy i k vytvoření potřeb, před něž nás používání takového rámce staví.

Nyní lze krátce zmínit dvě námitky.

Za prvé by bylo možno namítnout, že tento argument spočívá na základním, fakticky však pochybném, protikladu nebo kontrastu mezi hmotnými tělesy a procesy. Ko-neckonců, lze říci, že eroze útesu může trvat tak dlouho, jako útes sám, a může si zachovávat konstantní prostorový vztah k erozi dalšího útesu, tak jako to vzájemně činí dva útesy. Růst a stárnutí člověka trvají tak dlouho, jako tento člověk, a lze o nich říci, že mají tytéž prostorové vztahy v různých dobách k jiným procesům, tak jako se říká o nějakém člověku že má vztahy k jiným věcem. Jakým právem se předpokládá základní rozlišování kategorií věcí a procesů? – Tak uvažovali někteří filosofové, kteří např. říkali, že „Caesar“ je jméno řady událostí, životopisu. Tímto svým uvažováním upoutali pozornost k možnosti našeho rozpoznání kategorie objektů, které ve skutečnosti nerozpoznáváme: kategorie čtyřrozměrných objektů, jimž by bylo možno říkat „proceso-věci“, a u nichž každá časově postupná část je třírozměrná věc, braná v postupných stádiích své historie od začátku až do konce. Avšak způsob, jímž máme tyto objekty popisovat, ukazuje, že se nemají identifikovat ani s procesy, které věci podstupují, ani s věcmi, které je podstupují. Poznamenal jsem výše, že se zabývám zkoumáním vztahu závislosti identifikovatelnosti mezi dostupnými hlavními kategoriemi, kategoriemi, které aktuálně máme. Kategorii proceso-věcí však ani nemáme, ani nepotřebujeme. Rozlišujeme fakticky mezi

věcí a její historií, nebo fázemi její historie; nemůžeme přiměřeně mluvit o jedné způsobu přiměřenými druhé; a nemluvíme o žádné z nich způsobu přiměřenými kategorií proceso-věcí.

Připustíme-li to rozlišení, které činíme, pak existuje, jak jsme už viděli, obecná závislost identifikovatelnosti procesů, které věci podstupují, na těch věcech, které je podstupují, a nikoli obráceně. Je tomu tak zčásti proto, byť ne pouze, že připuštěním tohoto rozlišení věci samy, a nikoli procesy, které tyto věci podstupují, jsou primárními *zaujímači* prostoru, vlastníky nejen prostorové polohy, nýbrž i prostorových dimenzí. Pokusíme-li se dát prostorové dimenze takovému procesu, jako je dejme tomu smrt nebo bitva, mohli bychom vyznačit pouze obrys umírajícího *člověka*, nebo ukázat rozsah pozemku, na němž se bitva odehrávala.

Mohla by se vznést svůdnější, dokonce vážnější námitka. Začali jsme uvažováním o určitém typu řečové situace, v níž se činí a chápou identifikující odkazy na jednotliviny. Měli jsme uvážít podmínky úspěšné identifikace v situacích tohoto druhu. Přesto není zdaleka jasné, jak tyto velmi obecné a teoretické úvahy, prováděné během těchto argumentů, spočívají na našich aktuálních řečových postupech, nebo je odrážejí, a odpovídajícím způsobem není zdaleka jasné, v jakém smyslu, pokud vůbec v nějakém, bylo skutečně zjištěno, že hmotným tělesům a věcem majícím hmotnou tělesnost přísluší primárnost z hlediska identifikace.

V jistém smyslu je třeba tuto námitku přijmout. Bylo by nesmírně složité ukázat přesně, jak se tyto obecné úvahy týkají našich aktuálních postupů při učení a mluvení. Kdybychom se o to pokusili, obecnost by se rozpustila v detailech. Lze však něco říci ve prospěch smíření se s odmítnutím takového pokusu. Je jasné, že v běžné konverzaci nečiníme explicitním ten referenční rámec, který

používáme. Často používáme demonstrativa při odkazování k věcem v našem bezprostředním okolí. Překročí-li je však naše řeč, nespojujeme propracovaným způsobem věci, o nichž hovoříme, s věcmi, které vidíme. Pak zaujme ten lingvistický nástroj, který tak často a právem poutal pozornost logiků – vlastní jméno – místo explicitního relačního rámce. Odhlédneme-li od demonstrativ nebo kvazidemonstrativ, je to vlastní jméno, které má sklon být místem odpočinku [resting-place] reference k jednotlivinám, bodem, který je ústřední pro deskriptivní fráze. A mezi jednotlivinami jsou nositeli *par excellence* vlastních jmen osoby a místa. Pojmovou pravdou je, jak jsme viděli, že místa se definují vztahy hmotných těles; a stejně je pojmovou pravdou, jejíž význam uvidíme později úplněji, že osoby mají hmotná těla.

JMÉNO A NUTNOST*

I.2

Saul A. Kripke

Dává „problém identifikace přes možné světy“ [trans-world identification] nějaký smysl? Není to *jednoduše* pseudoprobém? Zdá se mi, že ve prospěch této identifikace lze říci následující. Ačkoli tvrzení, že Anglie bojovala v r. 1943 proti Německu, asi nelze *redukovat* na nějaké tvrzení o jedincích, nicméně v nějakém smyslu to není fakt „nad“ souborem všech faktů o osobách a jejich chování v dějinách. Smysl, v němž fakta o národech nejsou fakta „nad“ fakty o osobách, lze vyjádřit v pozorování, že popis světa, který zmiňuje všechna fakta o osobách, ale nezmiňuje žádná o národech, může být *úplným* popisem světa, z něhož fakta o národech plynou. Podobně je tomu možná s fakty o materiálních objektech, která nejsou fakty „nad“ fakty o molekulách, z nichž sestávají. Je-li dán popis neaktualizované možné situace v termínech lidí, můžeme se ptát, zda v této situaci stále ještě existuje Anglie, nebo zda nějaký národ (popsaný, dejme tomu, jako ten národ, v němž žije Jones), existující v této situaci, je Anglií. Podobně, jsou-li dány nějaké kontrafaktuální výchyly v historii molekul nějaké stolu *S*, můžeme se ptát, zda by *S* existoval v této situaci, nebo zda nějaký chumáč molekul,

*Saul A. Kripke: *Naming and Necessity*, Basil Blackwell, Oxford, 1993 (poprvé 1972 in: *Semantics of Natural Languages*, G. Harman and D. Davidson, eds., Reidel, Dordrecht; poprvé samostatně knižně 1980). Druhá část I. přednášky – str. 50-70.